

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

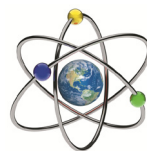
No9(4)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 236 sahifa,
25-sentyabr, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapirjanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Woosyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Doniyorov S. M. – "Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (PhD)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis instituti dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Raxmonova Z. A. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the DM Editorial Office of the newspapers “Yangi O'zbekiston” and “Pravda Vostoka”, Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Rakhmonova Z.A. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oğlu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

“Maktabgacha va maktab ta'limi” jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta'limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo'yicha
ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Academic and Translingual Competence as an Integrative Construct in Higher Education: a Theoretical Framework.....	10
Davronova Fotima Pirnazarovna	
Ovqatlanish xulq-atvori buzilgan bemorlarning emotsional va shaxslilik xususiyatlarining klinik-psixologik tahlili	14
Abdumutalibova Mag'firat Mirodil qizi	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining metakognitiv kompetensiyalarini rivojlantirishga yo'naltirilgan metodik tizim modeli	18
Melliyeva Dilfuza O'ralovna	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining 5K kompetensiyalarini baholash mezonlari va indikatori.....	24
Himoyeva Sarvarbegim Jamilovna, Qodirov Zayniddin Zaripovich	
Bo'lajak pedagoglarda stressli vaziyatlarda xulq-atvor xususiyatlarini tadqiq etishning psixodiagnostik asoslari.....	29
Olimova Firusa Aslonovna	
Developing the Skill of Evaluating the Reliability of Information Sources in Teaching English.....	35
Sherimbetova Nasiba Ravshanbek kizi	
Tarmoq texnologiyalari fanida sun'iy intellekt asosidagi web-platfomaning didaktik imkoniyatlari	42
Yuldashev Shadiyor Shuxrat o'g'li	
Maxsus ta'lim ehtiyojiga ega o'quvchilarning ijtimoiy-psixologik rivojlanishini qo'llab-quvvatlashda sun'iy intellekt imkoniyatlari	48
Abdujabborova Dildora Saidmurot qizi	
Pedagogik jarayonlar davomida talaba-yoshlar egallagan faol fuqarolikning ijtimoiy-madaniy ahamiyati	56
Xabibulla Muratov Abduqodirovich	
Maktabgacha tayyorlov yoshdagi bolalarda atrof muhitga munosabatini shakllantirishning zamonaviy usullari	65
Umarova Dildora Nizom qizi	
Maktabgacha yoshdagi bolalarning obrazli va bog'lanishli nutqini rivojlantirish hamda nutqiy qiyinchiliklarni erta aniqlashning pedagogik-psixologik asoslari	70
Axmedova Muyassar Xadimatovna, Maqsudboyeva Dilbar Olimjon qizi	
Umumta'lim maktabi o'quvchilarida ochiq javobli PISA topshiriqlarining produktiv fikrlashni rivojlantirishdagi o'rni	76
Xudayberdiyeva Muxayyo Karshiboyevna	
Ta'limda interaktiv texnologiyalardan foydalanishning afzalliklari	86
Xoshimova Maftunabonu Xoshimjon qizi	
Yosh kelin-kuyovlarning nikoh orqali kutuvlari va psixologik farovonligining ijtimoiy-psixologik xususiyatlari	91
To'liqinboyeva Mahliyoixon Valijon qizi	
"Art-pedagogik qobiliyat" tushunchasining mohiyati va tarkibiy komponentlari	95
Bo'ltakova Roziya Xasan qizi	
Pathogenetic Rationale for Personalized Therapy of Dentin Hypersensitivity in Patients With Erosive Tooth Lesions	99
Khusanbaeva Jasmin Shavkatovna, Zoirov Tulqin Elnazarovich	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida korxona axborot tizimlarini tizimli tahlil qilish va modellashtirish.....	104
Ro'ziyev Bahromjon Rustam o'g'li	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlari direktorlarining moliyaviy savodxonligini rivojlantirish mexanizmi va tarkibiy-funksional modeli	108
Berdimurotov Adxam Xayrulla o'g'li	

Raqamli ta'lim muhitida boshlang'ich sinf o'quvchilarining kitobxonlik kompetensiyalarini rivojlantirishning pedagogik mexanizmlari	113
Umirova Marxabo Abdimannobovna	
O'zbek EFL sinflarida talabalarning og'zaki nutq ravonligini mikrointeraktiv sikllar asosida rivojlantirish.....	116
X. S. Malikova	
Sun'iy intellektning xorijiy til o'rganuvchilarga yordami: imkoniyatlar va amaliy mashg'ulotlar	120
Ashurova Dildora G'afurovna	
Bo'lajak o'qituvchining kasbiy malakasi va aralash ta'lim sharoitidagi talablari.....	124
Baxtiyorova Maxliyo Baxrom qizi	
Refleksiv texnologiyalar asosida bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining kasbiy-metodik tafakkurini rivojlantirish	127
Xo'janiyozova Gulhayo Ilhomovna	
Boshlang'ich ta'limda hikoya janridagi matnlarni o'qitishda STREAM texnologiyasidan foydalanish.....	131
Ahmedova Munisa Xo'sinboy qizi	
Rivojlanishida nuqsoni bo'lgan maktabgacha yoshdagi bolalarni mustaqil hayot faoliyatiga tayyorlashning korreksion-pedagogik texnologiyasi	137
Jo'rayeva Gulmiraxon Zufarjon qizi	
Developing EFL Students' Academic Writing Skills Through Self-Directed Learning Strategies.....	141
Kayumova Gulnoz Abduxalilovna	
Ko'rishida nuqsoni bo'lgan boshlang'ich sinf o'quvchilarining ingliz tilidagi kommunikativ kompetensiyasini rivojlantirish texnologiyasi	147
Mavlonova Shaxzoda Turg'unovna	
Developing English Communication Skills Among Students in Non-Philological Higher Education Institutions Through Task-Based Learning	151
Mirbabayeva Sabina Sobirjonovna	
Indicators for Evaluating and Monitoring the Quality of Foreign Language Education in General Secondary Schools	158
Muxtarova Shafoatbonu Adham qizi	
Fizika fanini o'qitishda talabalarning texnologik kompetensiyasi pedagogik tadqiqotning predmeti sifatida... ..	164
Raxmankulova Dilora Gulomovna	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida xalq og'zaki ijodi asosida bolalarning axloqiy fazilatlarini shakllantirishda innovatsion pedagogik texnologiyalarning o'rni	169
Umurova Ma'rifat Yoshiyevna	
Kompetensiyaviy yondashuv asosida bo'lajak muhandislarning loyihaviy-konstruktorlik faoliyatiga tayyorlash metodikasini ishlab chiqish	175
Uzokov Sherzod Xamidovich	
Boshlang'ich ta'limda sun'iy intellekt va zamonaviy texnologiyalar: imkoniyatlar va istiqbollar.....	180
Akramhonova Maftunaxon Ma'murjon qizi	
Mystical Images in the Poetry of Navoi and Mashrab	183
Mamasoliyeva Muslimaxon Alisher qizi	
Oilaviy bolalar uylari tarbiyalanuvchilarini oilaviy hayotga tayyorlashning ijtimoiy-pedagogik asoslari: tajriba-sinov natijalarining tahlili.....	188
Muxamadiyev Xojakbar Asliddinovich	
Maktabgacha yoshdagi bolalar nutqini rivojlantirishda o'yin texnologiyalaridan foydalanish	193
Yuldasheva Shoxida Botirovna, Abdullayeva Qirmizi Jumatayevna	
Raqamli ta'lim muhitida bo'lajak pedagoglarning mustaqil o'rganish kompetensiyasini rivojlantirishning pedagogik imkoniyatlari	198
Mayliyeva Sadoqat Raximberganovna	
Generative Artificial Intelligence in Foreign Language Education: Pedagogical Challenges and the Development of Communicative Competence	202
Latofat Zokir kizi Raximdjanova	

Международные модели подготовки будущих учителей к инклюзивному образованию: сравнительный анализ ключевых компонентов	210
Янкина Эмиля Адыловна	
Психологические механизмы формирования читательской мотивации у младших школьников	216
Мадаминаова Самидабону Умидбековна	
O'qituvchi va o'quvchi o'rtasidagi destruktiv ziddiyatlarning oldini olishning pedagogik-psixologik vositalari.....	222
Elbekova E'zoza Jamshid qizi	
Badiiy asarni neyropedagogik tahlil materiali sifatida qo'llashning metodik asoslari	227
Shoyimova Shoiran Sanakulovna	
Boshlang'ich ta'lim yo'nalishi talabalarining kasbiy kompetentligini takomillashtirish metodikasi	231
Toshturdiyeva Tursunoy Muhammadiyevna	

SUN'IY INTELEKTNING XORIJIY TIL O'RGANUVCHILARGA YORDAMI: IMKONIYATLAR VA AMALIY MASHG'ULOTLAR

Ashurova Dildora G'afurovna

"Ingliz adabiyotshunosligi va tarjimashunoslik" kafedrası o'qituvchisi,
Buxoro davlat universiteti Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa
doktori, (PhD)
dildoraashurova21@gmail.com

Annotatsiya: Mazkur maqolada sun'iy intellekt (SI) texnologiyalarining xorijiy til o'rganish jarayonidagi o'rni va imkoniyatlari tahlil qilinadi. SI asosidagi vositalarning shaxsiylashtirilgan ta'lim, tezkor fikr-mulohaza, nutq amaliyoti va til xavotirini kamaytirishdagi afzalliklari yoritiladi. Shuningdek, o'qituvchilar dars jarayonida qo'llashi mumkin bo'lgan uchta amaliy mashg'ulot taklif etiladi hamda SI dan foydalanishdagi cheklovlar va pedagogik tavsiyalar keltiriladi.

Kalit so'zlar: sun'iy intellekt, xorijiy til, til o'rganish, chatbot, shaxsiylashtirilgan ta'lim, fikr-mulohaza, amaliy mashg'ulot.

Abstract: This article analyzes the role and potential of artificial intelligence (AI) technologies in foreign language learning. It highlights the advantages of AI-based tools for personalized learning, immediate feedback, speaking practice and reducing language anxiety. Three practical classroom activities are proposed, and the limitations of AI use are discussed along with pedagogical recommendations.

Key words: artificial intelligence, foreign language, language learning, chatbot, personalized learning, feedback, classroom activity.

Аннотация: В данной статье анализируются роль и возможности технологий искусственного интеллекта (ИИ) в изучении иностранных языков. Рассматриваются преимущества инструментов на основе ИИ для персонализированного обучения, оперативной обратной связи, речевой практики и снижения языковой тревожности. Предлагаются три практических занятия для урока, а также обсуждаются ограничения применения ИИ и педагогические рекомендации.

Ключевые слова: искусственный интеллект, иностранный язык, изучение языка, чат-бот, персонализированное обучение, обратная связь, практическое занятие.

KIRISH

Bugungi globallashuv davrida xorijiy tillarni bilish shaxsning ta'lim olishi, kasbiy rivojlanishi va xalqaro muloqotda ishtirok etishining muhim sharti hisoblanadi. O'zbekistonda chet tillarni o'qitish tizimini takomillashtirishga davlat siyosati darajasida alohida e'tibor qaratilmoqda ^[1]. Shu bilan birga, raqamli texnologiyalar, xususan, sun'iy intellekt (SI) ta'lim sohasiga tobora chuqurroq kirib bormoqda. Mamlakatimizda SI texnologiyalarini turli sohalarga, jumladan, ta'limga joriy etish bo'yicha maxsus qaror qabul qilingani ham bu yo'nalishning dolzarbligini ko'rsatadi ^[2].

So'nggi yillarda katta til modellariga asoslangan chatbotlar (ChatGPT, Claude, Gemini va boshqalar) paydo bo'lishi bilan til o'rganuvchilar uchun yangi imkoniyatlar ochildi: ular istalgan vaqtda suhbatdosh, muharrir, lug'at va izohlovchi vazifasini bajara oladi. Ammo bu vositalardan pedagogik jihatdan asosli foydalanish masalasi hali yetarli darajada o'rganilmagan. Mazkur maqolaning maqsadi - SI ning til o'rganuvchilarga beradigan asosiy foydalarini tahlil qilish va dars jarayonida qo'llash mumkin bo'lgan amaliy mashg'ulotlarni taklif etishdan iborat.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Til o'rganish nazariyalari SI vositalarining samaradorligini tushuntirish uchun mustahkam asos beradi. S. Krashenning "tushunarli kirish" (comprehensible input) gipotezasiga ko'ra, o'quvchi o'z darajasidan biroz yuqoriroq, ammo tushunarli materialni qabul qilganda til samarali o'zlashtiriladi ^[3].

M. Swain esa "chiqish" (output) gipotezasida til o'rganuvchining o'zi gapirishi va yozishi, xatolarini sezib tuzatishi muhimligini ta'kidlaydi ^[4]. SI vositalari har ikki jarayonni ham qo'llab-quvvatlay oladi: o'quvchi darajasiga moslashtirilgan matnlar yaratadi va unga cheksiz nutq amaliyoti imkonini beradi.

O. Zawacki-Richter va hammualliflarining oliy ta'limda SI qo'llanilishiga oid tizimli sharhida SI ning moslashuvchan ta'lim, baholash va shaxsiylashtirishdagi salohiyati ko'rsatilgan, biroq pedagogik yondashuvlar yetarli o'rganilmagani qayd etilgan ^[6].

R. Godwin-Jones SI asosidagi yozuv yordamchilari til o'rganishda foydali "hamkor" bo'lishi mumkinligini, ammo ularni o'qituvchi rahbarligida qo'llash zarurligini ta'kidlaydi ^[7].

L. Kohnke, B. Moorhouse va D. Zou ChatGPT ning til o'qitishdagi imkoniyatlari bilan birga, o'qituvchi va o'quvchilarda raqamli savodxonlikni rivojlantirish zarurligini ko'rsatadi ^[8].

X. Huang va hammualliflari esa til ta'limida SI bo'yicha tadqiqotlar soni keskin ortib borayotganini qayd etgan ^[9].

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Sun'iy intellektning til o'rganuvchilarga foydalari

- Shaxsiylashtirilgan ta'lim.** An'anaviy sinfda o'qituvchi 20-30 nafar o'quvchiga bir xil materialni beradi. SI esa har bir o'quvchining darajasi, qiziqishi va ehtiyojiga mos matn, mashq va tushuntirishlar yarata oladi. Masalan, A2 darajadagi o'quvchiga murakkab grammatik qoidani sodda tilda, misollar bilan tushuntirib berishi mumkin.
- Tezkor fikr-mulohaza.** Yozma ishlarni tekshirish o'qituvchidan ko'p vaqt talab qiladi va o'quvchi natijani ko'pincha kechikib oladi. SI grammatik, leksik va uslubiy xatolarni darhol ko'rsatib, ularning sababini izohlab beradi. Bu o'quvchining o'z xatolari ustida mustaqil ishlashiga imkon yaratadi.
- Cheksiz nutq amaliyoti.** Ko'plab o'quvchilar uchun eng katta muammo - til muhitining yo'qligi. SI chat-botlari istalgan vaqtda, istalgan mavzuda suhbatdosh bo'la oladi, ovozli rejimda esa talaffuz va tinglab tushunish ko'nikmalarini ham mashq qildiradi.
- Til xavotirini kamaytirish.** E. Horwitz va hammualliflari xorijiy til darsidagi xavotir (anxiety) o'quvchining ishtiroki va natijalarini pasaytirishini ko'rsatgan ^[5]. SI bilan muloqotda o'quvchi xato qilishdan va boshqalar oldida uyalishdan qo'rqmaydi, bu esa uning erkin gapirishiga yordam beradi.
- Mustaqil ta'limni rivojlantirish.** SI o'quvchiga dars soatlaridan tashqarida ham o'rganishni davom ettirish, savollariga javob topish va o'z o'rganish jarayonini boshqarish imkonini beradi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Amaliy mashg'ulotlar

Quyida o'qituvchilar dars jarayonida qo'llashi mumkin bo'lgan uchta mashg'ulot taklif etiladi. Ular SI o'quvchi o'rniga ishlamasligi, balki uning faolligini oshirishi tamoyiliga asoslangan.

1-mashg'ulot. "SI bilan rolly suhbat" (Role-play)

Maqsad: og'zaki nutq ko'nikmasini rivojlantirish va real hayotiy vaziyatlarda muloqotga tayyorlash.

Daraja: A2-B2. Vaqt: 25-30 daqiqa.

Bosqichlar:

- o'qituvchi vaziyatni tanlaydi (restoranda buyurtma berish, mehmonxonada joy band qilish, ish suhbat);
- o'quvchi SI ga topshiriq beradi: "Sen restoran ofitsiantisan, men mijozman. Men bilan B1 darajadagi ingliz tilida gaplash. Suhbat oxirida xatolarimni ko'rsatib, tuzatib ber";
- o'quvchi 8-10 ta replika almashib suhbat o'tkazadi (imkon bo'lsa, ovozli rejimda);
- SI bergan fikr-mulohaza asosida xatolarini daftariga yozadi;
- darsda juftlikda xuddi shu vaziyat jonli ijro etiladi.

Kutilgan natija: o'quvchi mavzuga oid iboralarni o'zlashtiradi, gapirishdagi ishonchi ortadi.

2-mashg'ulot. "Yoz - Tahlil qil - Qayta yoz"

Maqsad: yozma nutq ko'nikmasini va o'z xatolarini tahlil qilish qobiliyatini rivojlantirish.

Daraja: B1-C1. Vaqt: 40 daqiqa (yoki uy vazifasi).

Bosqichlar:

- 1) o'quvchi berilgan mavzuda 150-200 so'zli inshoni SI yordamisiz yozadi;
- 2) inshoni SI ga berib, shunday so'raydi: "Matnimni qayta yozma. Faqat grammatik va leksik xatolarimni ko'rsat va nima uchun xato ekanini tushuntir";
- 3) izohlarni o'qib, inshoni o'zi qayta yozadi;
- 4) o'qituvchi birinchi va ikkinchi variantni solishtiradi, o'quvchi esa eng ko'p takrorlangan uchta xatosini qayd etadi.

Kutilgan natija: o'quvchida yozishga ongli yondashuv shakllanadi, SI tayyor matn beruvchi emas, o'rgatuvchi vosita sifatida ishlatiladi.

3-mashg'ulot. "Shaxsiylashtirilgan lug'at hikoyasi"

Maqsad: yangi so'zlarni kontekstda o'zlashtirish va o'qib tushunish ko'nikmasini rivojlantirish.

Daraja: A1-B1. Vaqt: 20-25 daqiqa.

Bosqichlar:

- 1) o'quvchi darsda o'rganilgan 8-10 ta yangi so'zni tanlaydi;
- 2) SI dan o'zi qiziqqan mavzuda (sport, texnologiya, sayohat) shu so'zlar ishtirok etgan, o'z darajasiga mos qisqa hikoya yozishni so'raydi;
- 3) hikoyani o'qib, SI tuzgan beshta savolga javob beradi;
- 4) shu so'zlarni ishlatib, o'zi 4-5 gapdan iborat matn tuzadi.

Kutilgan natija: so'zlar qiziqarli kontekst orqali uzoq muddatli xotirada mustahkamlanadi, o'quvchining motivatsiyasi oshadi.

Cheklovlar va pedagogik tavsiyalar

SI ning afzalliklari bilan bir qatorda uning cheklovlarini ham hisobga olish zarur.

Birinchidan, SI ba'zan noto'g'ri yoki to'qima ma'lumot berishi mumkin, shu sababli o'quvchilarni ma'lumotni tanqidiy tekshirishga o'rgatish lozim.

Ikkinchidan, o'quvchi SI ga haddan tashqari tayanib, mustaqil fikrlash va yozish ko'nikmalarini yetarli rivojlantirmasligi mumkin.

Uchinchidan, akademik halollik masalasi dolzarb: SI yaratgan matnni o'z ishi sifatida topshirish holatlari uchramoqda.

To'rtinchidan, shaxsiy ma'lumotlar xavfsizligi hamda texnik imkoniyatlar (internet, qurilmalar) bilan bog'liq muammolar mavjud.

YUNESKO ham generativ SI dan ta'limda foydalanishda insonga yo'naltirilgan yondashuv va ma'lumotlar himoyasiga e'tibor qaratishni tavsiya etadi ^[10]. Shu munosabat bilan quyidagi tavsiyalar ilgari suriladi:

- SI dan foydalanish qoidalarini o'quvchilar bilan oldindan kelishib olish;
- topshiriqlarni SI "bajarib beradigan" emas, o'quvchini faollashtiradigan tarzda loyihalash;
- o'qituvchilar uchun SI bo'yicha malaka oshirish kurslarini tashkil etish;
- baholashda yakuniy natija bilan birga jarayonga (qoralama, tahrir, refleksiya) ham e'tibor qaratish.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Sun'iy intellekt xorijiy til o'rganishda shaxsiylashtirilgan ta'lim, tezkor fikr-mulohaza, cheksiz nutq amaliyoti va til xavotirini kamaytirish kabi muhim imkoniyatlarni taqdim etadi. To'g'ri pedagogik yondashuv bilan qo'llanilganda u bugungi kunda til o'rganuvchilar uchun eng samarali yordamchi vositalardan biri bo'la oladi. Biroq SI

o'qituvchining o'rnini bosa olmaydi: u o'qituvchi rahbarligida, aniq maqsadga yo'naltirilgan mashg'ulotlar orqali ishlatilgandagina yuqori natija beradi.

Maqolada taklif etilgan mashg'ulotlar o'qituvchilarga SI ni dars jarayoniga bosqichma-bosqich joriy etishda amaliy yordam berishi mumkin. Kelgusida ushbu mashg'ulotlarning samaradorligini tajriba-sinov ishlari orqali o'rganish maqsadga muvofiq.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2012-yil 10-dekabrda "Chet tillarni o'rganish tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ-1875-son qarori.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2021-yil 17-fevraldagi "Sun'iy intellekt texnologiyalarini jadal joriy etish uchun shart-sharoitlar yaratish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ-4996-son qarori.
3. Krashen S. D. Principles and Practice in Second Language Acquisition. - Oxford: Pergamon Press, 1982.
4. Swain M. Communicative competence: Some roles of comprehensible input and comprehensible output in its development // Input in Second Language Acquisition / S. Gass, C. Madden (eds.). - Rowley, MA: Newbury House, 1985. - P. 235-253.
5. Horwitz E. K., Horwitz M. B., Cope J. Foreign language classroom anxiety // The Modern Language Journal. - 1986. - Vol. 70, No. 2. - P. 125-132.
6. Zawacki-Richter O., Marín V. I., Bond M., Gouverneur F. Systematic review of research on artificial intelligence applications in higher education - where are the educators? // International Journal of Educational Technology in Higher Education. - 2019. - Vol. 16. - Article 39.
7. Godwin-Jones R. Partnering with AI: Intelligent writing assistance and instructed language learning // Language Learning & Technology. - 2022. - Vol. 26, No. 2. - P. 5-24.
8. Kohnke L., Moorhouse B. L., Zou D. ChatGPT for language teaching and learning // RELC Journal. - 2023. - Vol. 54, No. 2. - P. 537-550.
9. Huang X., Zou D., Cheng G., Chen X., Xie H. Trends, research issues and applications of artificial intelligence in language education // Educational Technology & Society. - 2023. Vol. - 26, No. 1. - P. 112-131.
10. UNESCO. Guidance for generative AI in education and research. - Paris: UNESCO, 2023.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №9(4)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.